Jaarthema 2026/27

Werken met de intelligentie van het leven

Landbouw brengt micro- en macrokosmos samen

De razendsnelle vooruitgang van het microbioomonderzoek verandert onze zienswijze op het leven en onze omgang ermee. Het concept dat levende wezens als van elkaar gescheiden, in zichzelf gesloten eenheden beschouwt wordt in toenemende mate vervangen door een integratief begrip. De wetenschap toont aan dat het leven voor ons onzichtbare (bacteriën, gisten, virussen en andere micro-organismen) dynamische netwerken bouwt, die bodem, plant, dier, mens en ecosystemen met elkaar verbinden, zonder daarbij duidelijk gedefinieerde grenzen in acht te nemen. Maisplanten kunnen met het lokale bodemmicrobioom samenwerken om hun stikstofopname te verhogen. Biodynamische spuitpreparaten kunnen gezien worden als stimulerend voor de micro-organismen in de bodem die de gezondheid van planten bevorderen. Een gezond verteringsmicrobioom ondersteunt positieve neurologische processen. Dit alles stelt de klassieke modellen in de biologie in vraag en toont een beeld van levende wezens, die van binnenuit en van buitenaf ritmisch en in relatie met elkaar gevormd worden. “One health” en “planetary health” worden in dezelfde mate het doel van praktijkmensen als van visionairen. In die zin kan het veelbelovende veld van het microbioomonderzoek tot communicatie-brug en gemeenschappelijke basis worden tussen de ervaring van de biodynamische praktijk en de bredere onderzoeksgemeenschap.

Terwijl het onderzoek naar het menselijk microbioom en het bodemmicrobioom een razendsnel ontwikkelend onderzoeksveld is, behoort het inzicht in wederkerige samenwerkingen van micro-organismen sinds lang tot de basiskennis van vele humus- en bodemonderzoekers. De cruciale vraag die de biodynamische beweging nu in de onderzoeksgemeenschap moet inbrengen is een perspectiefwissel: weg van de sequentiebepaling en de analyse naar een op ervaring berustend begrip van de omstandigheden die een gezond, lokaal aangepast en divers microbioom in staat stellen veerkracht op de bouwen – als immuunsysteem voor aarde en mens.

Als men een biodynamisch landbouworganisme vanuit het gezichtspunt van het microbioom onderzoekt, dan ontstaat een nieuw beeld, dat een beter begrip van de intelligentie van het leven mogelijk maakt. We krijgen een holistisch begrip als we de bioom-analyse verbinden met eigen waarnemingen en ervaringen, ons blikveld verwijden en naar een evenwichtige waardering van de intelligentie van het leven toewerken. Kan met de blik op het bioom wellicht ook een nieuwe toegang gevonden worden tot de wetenschap van het etherische?

Hoe beter we begrijpen hoe levenssamenhangen ontstaan, hoe duidelijker het wordt dat de productie van gezonde levensmiddelen niet enkel op kennis en techniek kan berusten, maar dat geavanceerde methodes vereist zijn die processen, ritmes en

verhoudingen synchroniseren. De biodynamische rijkdom aan vaardigheden om levensprocessen te sturen – zoals waarneming, timing en op ervaring berustende intuïtie – wordt een must. Het begrijpen van holistische relaties wordt een kunst, en niet louter wetenschap. We kunnen begrijpen dat zowel landbouw als het bakken van brood kunstvormen zijn. Als we op het juist moment juist handelen, kunnen we creatief met levensprocessen werken en het leven op vele vlakken ondersteunen. Het ontwikkelen van deze vaardigheid berust op opmerkzame waarneming, gevoel voor veranderingen en verbondenheid met de omgeving op micro- en macroschaal. Het is een soort weten dat de wetenschappelijke inzichten aanvult, zoals Antoine de Saint-Exupéry heeft beschreven: “Alleen met het hart kan men goed zien.” Het samenbrengen van deze benaderingen stelt boeren en boerinnen in staat met de intelligentie van het leven te werken.

De Landbouwconferentie 2027 in het Goetheanum nodigt allen uit die geïnteresseerd zijn in de toekomst van een levendige landbouw, deze perspectieven samen te ontdekken. Door de dialoog tussen bioom-onderzoek, kwalitatief inzicht en praktisch werk willen we ons inzicht in de boerderij als levend organisme verdiepen en de landbouw die werkelijk in de intelligentie van het leven geworteld is, versterken. We nodigen u uit samen wegen te ontdekken en te ontwikkelen, om de levende landbouw beter te verstaan, te voelen en met haar samen te werken.

Michaëlbrief
De toekomst van de mensheid en de activiteit van Michaël
Rudolf Steiner: Kerngedachten van de antroposofie, GA26.

Datum
Landbouwconferentie 3 tot 6 februari 2027